List 32. **NOVICE** Tečaj XXXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 7. avgusta 1878.

Obseg: Razpis 4 državnih štipendij na c. k. viši kmetijski šoli Dunajski. — Najbolji in najcenejši pripomoček zoper snet v pšenici. — Mravlje niso sovražnice, ampak dobrotnice sadnemu drevju. — Gospodarske novice. — Kako naj stariši izrejajo svoje hčerke. — Ali u ali v? — Popotne črtice. (Dal.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razpis 4 državnih štipendij

na c. kr. viši kmetijski šoli Dunajski.

Na c. k. viši kmetijski šoli Dunajski (k. k. Hochschule für Bodenkultur) se oddadó za prihodnje šolsko leto 1878/9 4 državne štipendije po 400 gold., in sicer dve za učence kmetijstva, dve pa za učence gozdarstva.

Prošnje se adresirajo na c. kr. ministerstvo bogočastja in nauka in se zadnji čas do 25. septembra t. l. izročijo rektoratu gori imenovane više šole. Priložiti pa se mora prošnji veljavno spričalo uboštva, spričalo matúre gimnazijske ali višerealkine, pa če ima kdo še kaj druzega, kar mu utegne služiti v priporočilo.

Na Dunaji 1. dne avgusta 1878.

Gospodarske skušnje.

Najbolji in najcenejši pripomoček zoper snet v pšenici.

S temi besedami se v časniku „Oesterr. landw. Wochenblatt" priporoča višnjevi ali kupreni vitrijol (Kupfervitriol) zoper snetjavo pšenico (Weizenbrand).

Sol, ki se višnjev vitrijol imenuje, ni sicer nobena nova stvar, vendar ker jo neki pošten kmetovalec po najnovejših skušnjah v navedenem časniku tako živo priporoča in želí, da bi se to priporočilo tudi v našem časniku razglasilo, zato mu radi spolnujemo željo njegovo in priobčimo tudi v „Novicah", kar on piše o tej stvari.

Zmirom in zmirom — pravi — se ponavljajo pritožbe, koliko škode vsako leto snet pšenici prizadeva in kako kmetovalci iščejo pomoči, da bi v okom prišli tej nadlogi. Na neki veliki grajščini južno zahodnega Moravskega upotrebujejo višnjevi vitrijol za obrambo pšeničnega snetú s tako izvrstnim vspehom, da se vse čudi. Jaz sam sem se tega prepričal. Ko je na njivah druzih bližnjih posestev snetjave pšenice bilo veliko, ni bilo tukaj nobenega sledú o njej. Na enem imenovanih bližnjih posestev je bilo toliko snetjave pšenice, da je 75 odstotkov pridelka pod zlo šlo, — na polji navedene grajščine pa je bila pšenica čisto zdrava, ker imajo navado, da seme pred setvijo vselej namakajo v vodi, v kateri se je raztopilo nekoliko višnjevega vitrijola.

Take skušnje so pač kažipot vsakemu gospodarju, da v nemar ne pušča toliko koristnega sredstva, ki se rabi tako-le:

V kadí, napolneni z gorko vodo, se raztopi višnjevega vitrijola, ki se v vsaki specerijski štacuni dobi funt po kakih 30 krajc., toliko, da na vedro vode pride malo manj kot 1 funt najfinejega vitrijola. Pšenično seme se vsuje v koš in ta koš se postavi v kad. Vitrijolova voda razmoči seme v košu in naredi, da, ko se v košu seme premeša, vsa lahka in snetjava zrna splavajo na vrh. Ta zrna se posnamejo od zdravega semena, ki se potem iz koša vzame in na rjuho razgrne, da se posuši. Vsak koš mora najmanj 5 minut se namakati v vitrijolovi vodi.

To je gotovo lahek in dober kup pripomoček, da se gospodarji gotovo rešijo snetjave pšenice.

Tako piše „Oest. landw. Wochenbl.", s katerim se tudi mi skladamo o tem, da se višnjevi vitrijol že od starodavnih časov prišteva onim sredstvom, ki pripomorejo k obrambi snetú v pšenici. Že leta 1779. namreč je zaslovéla ta sol, katero je Prevost posebno priporočal, vendar treba je gospodarju, ki hoče žito ubraniti snetjavosti, paziti še na marsikaj druzega, da mu ne postane žito snetjavo, in to je, da si za setev izbere zmirom popolno zrelo seme, — da raji stareje seme seje, ne pa še le prejšnje leto pridelanega, — da izbere si prav čisto in ne nasmeteno seme in tako, ki je bilo na suhem mestu spravljeno, da žita ne seje na njivo s premladim gnojem in preveč pognojeno itd.

Mravlje niso sovražnice, ampak dobrotnice sadnemu drevju.

Zeló razširjena je kriva misel, kakor o marsikaterih drugih živalih, tako tudi o mravljah, da sadje na drevji kvarijo. Resnica je le to, da lezejo na drevje in zalezujejo raznoteri mrčes, ki ugonobuje sadje, kakor mušice (listne uší), škrlatne uší, gosenične ostanke, njihova jajca itd.

Da so mravlje koristne drevju, je temu med drugim dokaz tudi to, da na Laškem v več krajih nalašč mravlje imajo zato, da z dreves trebijo škodljivi mrčes.

Slavni Ratzeburg trdi, da mravlje pokončujejo mušice, njih ličinke in mešičke, nikdar pa zdravega sadja ne ogrizejo in tudi nikoli zdravih dreves ne ranijo.

Grof H. Attems v časniku „der prakt. Landwirth" pripoveduje, da v svojem vrtu nalašč velika mravljišča

ima, katera skrbno varuje, kakor pravi, na korist sadnim drevesom; eno teh mravljišč je zdaj 5—6 let staro čez 1 meter široko; na nobenem mestu celega vrta niso drevesa tako čista vsega mrčesa, kakor tu, in nikjer jabelka tako ne rodijo, kakor tu; res je, da se mravlje piškavih jabelk, hrušek itd. rade lotijo, zdravih pa ne; zato je to, če ljudje mislijo, da so mravlje sadju škodljive, le zgolj domišlija; piškavo ali črvivo sadje pade z dreves brez mravelj. Če v črvivem sadju nahajamo mravlje, ne smemo misliti, da so one krive črvivosti, ne, ne, one lezejo v piškavo sadje le zato, da ondi črve lovijo. Zanimivo je tudi to, kar Friderik Müller poroča iz Brazilije, kakor ondi mravlje „Imbavba" drevo varujejo škodljivih žaželk; Belt je nekaj enacega zasledil pri akacijah.

Tedaj vrtnarji! ne preganjajte mravelj, marveč varujte jih svojemu drevju na korist.

Laneno seme dobra živinska krma.

Dobro laneno seme se lahko dobro prodá, po slabem semenu pa ne bo dobrega prediva. Zato je bolje, da se tako seme za krmo porabi, ki živini dobro tekne in se ž njim drugo žito prihrani.

Goveda se dadó z lanénimi prešami (Leinkuchen) dobro in hitro odebeliti (spitati), če se jim jih na dan po 2 do $2\frac{1}{2}$ kila poklada. Kjer pa iz lanénega semena ne morejo prešati olja, naj se seme kuha, in kuhano s kako drugo krmo vred govedom daje po 1 kilo na dan. Mladim prascem, ki se ne redijo dobro, se tudi pomaga s kuhanimi lanénimi prešami ali kuhanim lanenim semenom. Breje krave lože teleta storijo in bolje molzejo, če se jim par tednov pred teletenjem daje kuhanega lanenega semena. Junicam, katere imajo prvikrat tele imeti, naj se 4 dni pred teletenjem vsak dan pol litra kuhanega lanenega semena daje. Sicer pa je kuhano laneno seme tudi zdravilo pri vnetih čevah in pomaga, če je živina zapečena.

Laneno seme je vsakako za krmo več vredno kakor lanene preše, v katerih moknati del ostane, olje pa je bilo izprešano. Zato gospodar le sam sebi na škodo dela, če lan, ki za seme ni dober, prodá namesti da bi ga za živinsko krmo porabil.

Zapomnite si to, gospodarji!

Muhe v hlevih.

Če je veliko muh v hlevu, so one velika nadloga živini, da ne more mirno jesti in ne mirno počivati. Edina gotova pomoč — pravijo „Puč. Nov." — proti tej nadlogi so lastavice, če si gnjezdo napravijo v hlevu. Zato naj gospodarji delajo na to, da privabijo onih tičic v hlev, kjer naj nekoliko desk vodoravno (horizontalno) pribijejo pod stropom, da si lastavice morejo gnjezdo napraviti.

Gospodarske novice.

* *V Eppanu na južnem (Laškem) je županstvo tičji lov za tri leta prepovedalo*, in to zato, ker so Lahi taki norci na male tiče, da vsako leto vse polovijo in snedó, zarad tega pa so se gosenice in drugi mrčesi tako pomnožili, da so sadna drevesa in druge rastline vse polne onih požeruhov. Od zdaj naprej tedaj ne sme 3 leta nobeden nobenega tiča vjeti, pa tudi ne na prodaj ga prinesti, če noče biti ostro kaznovan. Prav tako!

* *V srednjih državah Amerikanskih* so pridelali zimske pšenice obilo, — pomladanska pšenica pa je v več krajih po vremenskih ujimah veliko škodo trpela.

* *Prepoved, da se konji ne smejo prodajati v tuje dežele*, je vlada Avstrijska zdaj preklicala.

Poučne stvari.

Kako naj stariši izrejajo svoje hčerke.

Na to vprašanje odgovarja nek Amerikansk časnik tako-le:

Izobrazite jih dobro; naučite kubati, prati, šivati, krpati, plesti, da bodo znale obleko same narediti in zašiti; učite jih dobro peči in recite jim, da se po dobro narejenih jedilih mnogo dá prihraniti apotekarskih stroškov. Učite jih, da goldinar ima 100 krajcarjev, in da to je prava varčnost, ako se manj potrosi, kakor skupi, in da taki, ki več izdajo, kakor dobijo, pridejo na beraško palico. Učite jih, da priprosta obleka je lepša obleka in lepše stojí, kakor svilena, ki ni plačana. Učite jih, da je polno in okroglo lice več vredno, kakor 50 jetičnih krasotíc; učite jih, naj nosijo dobre močne čevlje. Recite jim, da se obraz pokvari z lepotilom in modercem na zadrguljo. Vlíte jim zdravo ljudsko pamet, zaupanje v samega sebe; učite jih marljivim biti in pobožnim. Dajte jih, če imate za to denarja, učiti glasbe, slikarstva in drugih znanosti, a ne pozabite jim reči, da za žene so to le postranske reči. Recite jim, da peš hoditi je bolje, kakor voziti se. Učite jih, da vse prezirajo, kar je prazno. Učite jih, da srečnega zakona ne naredí ne čast ne denar moža, ampak edino njegov značaj. Ako so se vse to naučile, pustite jih potem brez vse skrbí, da se možijo, ako kdo pride po nje, in verujte, da bodo dobre in poštene žene.

Jezikoslovne stvari.

Ali u ali v.

Kakor reka naprej teče, tako se tudi jezik vedno bolj razvija in oglaja. Slovnica, ta je le nekak jéz, ki jezik varuje nepravilnosti. Ker si sem ter tje prizadevamo, da bi jeziku dali čedno in pristojno obleko, pravijo nekateri, da se nam tujci posmehujejo. No, to so tujci; oni se nam ne posmehujejo toliko zarad tega prizadetja, ampak nam samim, slovenskemu narodu sploh. Na take ljudí se ne moremo ozirati, dasi nas pitajo s „philologische nation". Da! to je naša čast! Zato se je pa tudi naš jezik v čuda malo letih, ko so drugi trebali stoletja, tako izobrazil, ukrepil in razvil, kakor noben drug jezik na svetu ne. Med vsemi, tudi med slovanskimi jeziki, se je naš jezik ohranil dosedaj najbolj čistega. Drugi jeziki težavno iztrebljajo tuje besede, naš je pa tako drzen, da se jih celó poprijema, se ve da, velikrat brez najmanje potrebe.

Marsikaj smo že v slovnico sprejeli, zlasti od Srbohrvatov, in dokaj nedostatnega. Sprejmimo še to, kar je zares potrebno; ne, sprejmimo od svojega naroda — kaj pa? — to-le malenkost: u mesto v; zavoljo tega se nam ne bode slovstvo podrlo, pač pa še le podprlo. Pri nas in pri Čehih, ki pa v tem niso posneme vredni, opravlja črka v dve službi: vokala in konsonanta, na primer, voda, v vodo, kar ne gre, da bi razne glasove pisali z enakim znamenjem. Ločimo to tudi mi, kakor izborno ločijo Srbohrvati in drugi Slovani.

Navajam pa za to svoje priporočanje te-le razloge: 1) staroslovenščina ni tako pisala, ker je to stvar ločila; 2) prvi pisatelji novoslovenščine so to razločevali, pisavši v'; 3) tudi novejši pisatelji so tako delali, pi-

savši u, glej na pr. Rozmanovo katehetiko „u Celovcu 1855“, kar pa trma drugih slovnikov ni hotela posnemati; menda se jim je zdel u preveč pravoslaven; 4) naš narod govorí u, narod pa je tu merodajen, a ne le prosti narod, nego i omikanci izgovarjajo *u*, ne *v*, že zarad blagoglasja, ako tudi samim sebi nasprotovaje pišejo *v*; 5) se ohrani prava izreka, kajti Štajarski Slovenci, prevzeti nemškega upliva, napak izgovarjajo v kakor trdi f, na pr. fkljub, f mizi, zdraf itd., kar bi se ne godilo, ko bi se ta glas pisal s posebnim in svojim pravim znamenjem; 6) se za znaten korak približamo Hrvatom in Srbom, dasi je to slovo videti le malega pomena; 7) imajo tudi drugi Slovani slično ločilo. Poljaki imajo za naš glas u, ki ga napak in nerodno zaznamljamo z v, angleški široki w, kateri bi se tudi nam priporočal, ko bi se malosrčniki ob-nj ne spodtikali; 8) ker uvedba tega razločevanja in pisanja ne prizadeva nikakih tegob in nikomur, niti pisateljem niti črkostavcem; 9) ker ni prav nobene potrebe, da bi pisali v za u.

Ugovarjalo bi se, da v pri glagolih, na pr. všteti, ušteti, je vendar potreben, že zarad razločevanja. Jaz pa mislim, da ne in sicer zato, ker tukaj ni prav za prav nobene razlike in zato je tudi narod ne dela; ako hoče pa razločevati in je to zares potrebno, onda pravi: ušteti se. Kaj se bode kmet še le na podlagi nemškega jezika učil, kdaj ima v slovenščini pisati všteti ali ušteti, ako njegov izgovor tega ne loči? Če bi pa utegnil v takem izgovoru nastati kak dvoj: vpeljati *ein-*, upeljati *ent-führen*, tedaj se ga narod ogiblje in rajše pravi odpeljati. Srbohrvati, neimajoči tega tankolasnega razločevanja, se vendar v svojih pojmovih in v preciznem izražanju nikdar ne motijo. Pa kdor ima rad to rogovilo in pa polglasni e, no, naj se mu ne pregovarja to veselje! Raje naj bi se pesnikom privoščila ta licentia, kedar so s kakim zlogom v zadregi.

Čudno bi bilo pa res, da bi drugako pisali, drugako pa izgovarjali, kakor počnejo smešni Angleži, ne le v slovstvu, ampak tudi v dejanstvu, ki so se grdo pridušali, da „Turska mora cela biti“, pa so vendar si na tihem najlepši kos odkrhnili, samo zato, da bode Turska „cela“ ostala!

„Novice“ se od nekdaj ne ustrašijo tekoj rabiti, kar je dobro, naj tudi v prihodnje pišejo drugim za lep zgled u mesto v, ako nečejo biti prehitene, zakaj uverjen sem do dobra, da se bode pisalo tako, vsaj u ima pri nas domovinsko pravico. *) M.

*) Navedeni predlog, da bi Slovenci pisali u povsod, kjer izgovarjamo u, ne pa v, je resnega prevdarka vreden, — zato smo radi vzeli pričujoči članek v svoj list, ki se sicer ne briga za marsikake druge neopravičene novotarije, o katerih je gotovo, da so le ephemeride. „Novice“ so že pred 20 leti toliko pisale o bližanji slovenščine hrvaščini (srbščini), o potopu slovenščine v hrvaščino in o občnem jeziku slovanskem, da nočejo dandanes prazne slame mlatiti. Naukom zdrave pravilnosti pa so listine „Novic“ zmirom odprte, zato so, kakor gori rečeno, rade dale prostora pričujočemu članku, želeče, da bi nam strokovnjaki „sine ira“ a „studio“ svojo misel razodeli o predlogu pisateljevem, ki se sklada s tem, kar trdijo Metelko, Potočnik, Janežič v svojih slovnicah, da se v slovenščini u izgovarja kot u v nemščini, v pa kot w. Vred.

Ozir po domovini.

Popotne črtice.

(Dalje.)

Popevanje pastirjev me je tako mikalo, da sem še le pri mostu čez Kolpo zapazil, da nisem na pravi poti. To zapazivši poprašam moža, ki mi pride naproti, moram li iti v Metliko nazaj, ali pa je druga pot do ceste proti Črnomlju.

„O le idite tu preko reke, pota ne morete zgrešiti, je sicer mnogo stezá, a vse peljejo na ono cesto“, je odgovor prijaznega možá.

Tedaj zavijem po njegovem poduku na desno, in slednjič po mnozih križempotih dobro razgret in potèn pridem vendar na Črnomaljsko cesto. Solnce hudo pripeka, vetriča nobenega. Pridem do mosta čez Lahinjo. Tu je selo z imenom Primostek. Voda sama je podobna Krki in Kolpi, temna, globoka, počasi tekoča, znana zarad velikih dobrih rakov. Od tod do Podzemlja je še vroča pot, kamor sem prišel še le ob enajstih. Oglasim se brž pri svojem prijatelju gosp. župniku, ker pa ga ni bilo domá, stopim v bližnjo krčmo.

Gostilničarju je na obrazu videti, da je žid, a govorí prav dobro hrvaški. V krčmi je še par ljudí in ko zazvoní poldne, vzamemo vsi pokrivala raz glav, tudi žid. Je li molil ali ne, in če je, kaj je molil, ne vem; a delal se je tako, kakor da bi molil.

Ko je odzvonilo, pride prijazni gosp. župnik in popraša, če ni bilo nekega gosposkega človeka tu. Predno pa še more gostilničar odgovoriti, zagleda mene in me pelje k sebi. Obedovali smo v lopi na zračnem vrtu, od koder je lep razgled čez Kolpo po Hrvaški zemlji. Bili smo dobre volje, jaz posebno zavoljo izvrstnih rakov iz Lahinje, dobrega domačega vina in živahnega pogovora. To je življenje, če je vse domače, vse narodno! Srce ti res izkipí prave srčne radosti.

Po kosilu se vdam prijazni ponudbi gospoda župnika, da naredíva kratek sprelet v Adlešiče, od kodar mi je do Črnomlja ravno tako daleč, kakor od Podzemlja. Dva majhna, a brza konjiča naju vlečeta naglo čez bogato polje po cesti ob Kolpi. V Gribljah naju ustavi župan, priprost mož, ki mene pozná in nama postreže s kozarcem „rujnega“ vina, potem se spustita konjiča zopet v tek in se vstavita še le, ko jima je moj in župnikov prijatelj, spoznavši naju, svitlega obraza odpri vrata na župnikov dvor. Zopet so nam pretekle popoldanske ure le prenaglo; rad bi bil jaz ostal pri svojem prijatelju po duhu in peresu, a mudilo se mi je v Črnomelj, od kodar sem hotel na vsak način drugi dan še priti v Semič. Britko je človeško življenje, ker ima vsak svojega gonjača.

Ker je pot od Adlešič do Črnomlja pusta in precej dolga, pošljem po Požeka. Kdo je Požek? Župan Adleški, dobro izveden mož, bralcem „Novic“ že znan po spisih o tamošnjih krajih, čvrsta oseba, odlikuje se posebno z jasnim, reznim izgovarjanjem slovenskih besed. Najprvo pride v svoji belo-kranjski obleki, in ga pije z nami kozarec; potem pa gre po svojega konjiča in pride nazaj v „gosposki“ obleki. Jaz sem možaka spoznal že pred dvema letoma, zato sem se tudi ta pot prav rad peljal ž njim, ker vé pot kratiti z raznimi pripovedkami iz tega oddaljenega kraja. Poslovivši se od prijateljev zlezem na voz, Mijo požene konja in tako drčiva o mesečni noči proti Črnomlju.

Ura je bila menda že deset odbila, ko zagledava nekaj lučic. „To je Črnomelj“ — reče moj voznik in kmalu potem se pripeljeva v mesto ter zavijeva v čitalnico, ki je že od nekdaj v „gradu“. Jaz sedem k prijateljem, ki so si o milem večeru izvolili vrt za gostilno sobo, Mijo Požek pa odrine s svojim konjičem kmalu proti domu.

Tudi tu je bila novica o mobilizaciji razburila vse mesto, ker je več mladenčev raznih stanov imelo v rokah list, da morajo v 24 urah odriniti. Zato se je tudi tu pogovor vrtil večidel okoli tega. Vendar smo

prešli tudi na drugo tvarino in živahno se menili do pozne noči.

Ko se drugi dan zbudim, lije dež kakor iz škafov. Kaj bo li zdaj z mano? Prijatelji imajo vsi svoja opravila, toraj bo težko dobiti druščine. Sam pa človek o takem vremenu tudi ni volje, da bi sedel in pisal. Podam se v čitalnico. Tu berem liste vse od konca do kraja, še celó „Turški list". Ko sem bil pred dvema letoma tu, imela je čitalnica lepše in veče prostore; zdaj pa se je iz njene dvorane naredila dekliška šola, v katero res hodi nekaj deklet, kakor sem videl.

Črnomelj je po večem národno mesto, čeravno tudi nekaj zagrizenih nemčurjev v njem prebiva. Med te spada zdaj tudi že okrajni glavar, anno 1848. najizvrstnejši deklamator Koseskovega „Kdo je mar" in pa klasičen slov. gledališk igralec, gosp. Jan. Mahkot, po svetu znan zato, ker je o zadnjih volitvah kot kandidat nemčurske stranke slavno propadel; dobil je namreč le 7 glasov in bil zavoljo tega tako zelen, da mu je ostal priimek „zeleni Janez". Črnomaljčani so pa tudi res pravi hudirji. Ne, da bi bili takrat, ko je njihov okrajni glavar „ne voljen" domú pripeljal se, obesili črne zastave, so mu pripeli na vrhu velikanske lipe pred cerkvijo národno zastavo, katero je moral videti, če je le skoz okno pogledal. V svoji opravičeni jezi je ukazal, da se mora zastava sneti, a — — kdo bo splezal na vrh lipe pó-njo? Beričev se ni nobeden upal, ker je bilo nevarno, drug pa nobeden ni hotel plezati po-njo. Toraj je ostala zastava vrh lipe tako dolgo, da sta jo dež in veter razcapala, drog pa še zdaj moli kvišku in jezí „zelenega Janeza". Ko sem ga čez več let zopet videl, nehotè se mi je zakolcalo: „Et tu mi fili?!"

Zavoljo dežja sem moral ostati v Črnomlji pri dobrem prijatelji še do druzega dné. Žal mi ni ravno bilo, ker smo se zvečer živahno zabavali. V nedeljo zjutraj pa sem odrinil proti Semiču, čeravno je bilo vreme tako nestanovitno, kakor zvestoba dandanašnjih deklet. Prijatelj me spremi po blatni poti precej daleč, potem se poslovim od njega s prisrčno zahvalo in koračim skoz zeló dolgi gozd. Blizo konca me doide drug prijatelj z vozom, na katerega sedem po njegovem povabilu tem rajši, ker je začelo zopet kapljati.

Gozd mine in prične se planota. Tu zagledava Semič in cerkev, na zvoniku pa vihrajočo dolgo národno zastavo. Kdo vraga jo je nesel celó nad križ! Pozneje sem videl junaka, ki je to storil brez vseh priprav, brez lestve plezaje po strelovodu na vrh zvonika, kjer jo je privezal, da menda ostane gori tako dolgo, kakor ona v Črnomlji, ker se ne bo nihče upal po-njo iti. Mož mi je rekel, da nese národno zastavo v vsako višavo, a druge ne. Vrlo! Beli Kranjci so narodni junaci, katerih ne omaja nobena sapa, kakor tudi Gorenjcev ne. Slava jim!

Pa ne le z vrha in lin zvonika vihrajo zastave, tudi prostor pred cerkvijo je zastavljen z zelenjem, maji in zastavami. Vse narodne in cesarske! I, kaj je to? Čemu toliko ljudstva? A ne samo ljudstva, tudi gospôde je veliko in sicer raznih stanov. Kaka slovesnost se ima li obhajati?

Kar zabuči z zvonika mogočen A-glas. Kako veličastno doní, kako vse gleda veselo v zvonik in se čudi mogočnosti brona! Kaj tacega ni daleč okrog, od Ljubljane do Karlovca gotovo ne. Zdaj pač umem, zakaj se je zbralo toliko ljudstva, kakor na kakem taboru. Semičani so dobili nov véliki zvon iz J. Hilzerjeve livarnice v Dunajskem Novem mestu in ta ima danes prvič peti. Zdaj pridružijo se tudi glasovi: *D, Fis, A.* Res, dobro se vjemajo, akord je lep, veselje bi bilo slišati, če bi se vstreženo zvonilo, a ne, kakor je tù povsod navada, da samo vélikega gonijo, z drugimi pa pritrkavajo ali klenkajo. Zvoné — pravijo — le mrličem. Podam se v zvonik in tu vidim, da je tudi unanja oblika zvoná, ki tehta 50 centov, krasna. Na obrazih vseh ljudí se lesketá zadovoljnost, ponosnost.

Začelo se je kmalu slovesno božje opravilo. Cerkev je natlačeno polna; ženske sneženo-belo oblečene in z rudečkastimi prti na glavi, nekatere tudi z rudečimi nogovicami; res, prav lepo jih je videti, ker so tudi čedne postave in ličnih obrazov. Kar me je pa še posebno veselilo, je to, da je skoro vsaka imela molitveno knjigo v roki — znamenje, da zna večina ljudi brati. Vendar se temu nisem na to „vižo" čudil, kakor minister Stremayr, ki je v Krškem videč enako prikazen v cerkvi rekel: „Schau, schau, die Leute sind ja civilisirt".

Pred mašo je gospod Novomeški vikar ljudstvu prav razumno razkladal pomen zvonov pri cerkvi in v življenji; pri maši pa sem občudoval jaz posebno prve pevke glas, ki je bil tako tenak, da bi ga bil lahko „v šivanjko vdél" — kakor je rekel moj prijatelj.

Slovesno opravilo mine in prične se obed. „Stol" se je organiziral prav po parlamentarni hrvaški šegi, bila je „gospôska" in „poslanska" zbornica s stolaravnateljem, fiškusi in sudacem. Bilo nas je lepo število, a vsi národni, le eden je bil „Daniel in der Löwengrube", pa eden nemškutar ne naredi celega „stola" nemškutarskega. Ko nas je dobro Semiško vino nekoliko razgrelo, pričele so se napitnice; prva je veljala domovini, druga našemu očaku dr. Jan. Bleiweisu, in tako jih je prišlo na vrsto še več tudi národni duhovščini; celó deželnemu predsedniku Kranjskemu se je napilo, a le s tem pogojem, da ostane „objektiven" kakor je obljubil. Napitnice so spremljali pevci z domačimi pesmami in veliki zvon s svojim mogočnim glasom.

Skup smo bili do večera, potem je odšlo nekaj gostov, nekaj pa nas je ostalo še pri gostoljubnem in veselim „kučegazdi"; ti smo se pozneje spravili iz oficijelnih v privatne departemente in smo še katero rekli. Še le pozna ura nas je gnala k počitku.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Avstrijsko-ogerska armada v Bosni in Hercegovini.

Skoro poldrugo stoletje je že, kar Bosna ni videla orožja Avstrijskega, in ravno letos bo 190 let, kar je cesarski orel zletel čez Savo. Jeseni leta 1697. je namreč princ Evgen pri Derventu in Magljaju (kjer so tudi zdaj naši prvič naleteli na oborožen upor) potolkel Turke, katerih je čez 5000 tu padlo; leta 1716. pa je bila naša vojna zadnjikrat tam in osvojila si Bosenski Brod.

Zdaj pa je na prav tem kraji prestopila Savo četa barona Filipoviča in se pomika prav po isti poti proti Sarajevemu. Pri tej priliki par besedi o tem mestu.

Sarájevo (turški „Bosna Sarai") je glavno mesto obeh dežel, Bosne in Hercegovine, ter sedež vseh vojaških in svetnih gosposk. Prebivalcev ima okoli 50.000, po večem mohamedancev; kristijanov je blizo 5000 starovercev in okoli 1000 katoličanov, ciganov tudi skoro 1000, judov pa 3500. Tujih zemljakov stanuje tù blizo 3000 duš. Mesto je staro, Rimljani so mu rekli „Sarite"; nekdaj je bilo še bolj obljudeno, a število prebivalcev je vpadlo, kakor pod polomesecem vse sploh

vpada. Gibanje je vendar tù zeló živahno, ker je trgovina obširna.

Proti temu mestu je zdaj nagle hoje na poti četa generala Filipoviča. Ko je prestopila 29. julija Savo, je skušal Turški poveljnik izročiti nek protest, ki je prihajal boje od Turške vlade. Ta namreč še zdaj noče popolnoma privoliti zasedbi in stavlja pogoje; tudi je skoro gotovo, da podpihuje mohamedance na upor z orožjem. Dokaz temu je najjasnejši to, da je v Sarajevem nastal punt, zaneten po nekem turškem razbojniku z imenom Hadži Loja. Puntarji so izgnali vse gosposke, tudi Avstrijski konzul Vasić je pobegnil, in zdaj divjá druhal posebno proti drugovercem; sploh je zdaj tam vlada brez vlade, popolna revolucija. Zato je pa oddelek generala Filipoviča dobil povelje, hiteti kolikor se dá, da pride v to mesto.

A ne samo tu, po vseh krajih se napravljajo mohamedanci z orožjem na upor. Pri Magljaji in v Žepčih, malih mestih ob cesti proti Sarajevemu, so napadli naše sprednje straže in ubili okoli 70 huzarjev. To kaže, da pot do Sarajeva ne bo gladka in mirna. Enaka poročila so od drugih krajev, tudi četa, ki se pomika proti Mostaru, je imela že boj z ustajniki. Kakor v Sarajevem, je punt tudi v Mostaru. To mesto je glavno mesto Hercegovine, ima okoli 22.000 prebivalcev, med katerim je le blizo 5000 starovercev in 1000 katoličanov, vsi drugi so mohamedanci. Te so Lojevi rovarji nahujskali proti Avstrijski armadi, podpira jih brez dvoma sama Turška vlada v Carigradu, da bi pozneje môgla reči, da se okupaciji ne upira le samo ona, ampak tudi prebivalstvo. Dobrovoljni razglas našega vojnega poveljništva do Bošnjakov je toraj le pri kristjanih padel na rodovitna tla, pri mohamedancih pa na trdo skalo. Zato bo treba s temi drugače ravnati in po zadnjih krvavih bojih se sliši, da bo res vojno poveljstvo izdalo vse drug oglas.

Vsega tega bi ne bilo treba, če bi bil Andrassy zasedel Bosno o pravem času, ko mu jo je ponujala Rusija.

Vsemu temu nasproti pa trdi „Obzor“, da v Mostaru ni nobenega upora in da je naša armada že 5. dne t. m. zvečer zasedla to mesto — po prebivalcih slovesno sprejeta. Kjer je kak upor, ni proti Avstrijski armadi, ampak proti Turški vladi. Pri teh poročilih, ki so drug drugemu navskriž, pač že težko čaka vsak zanesljivih novic, zlasti mi Slovenci, ker imamo doli svoje drage.

Mnogovrstne novice.

* *Vročina v Ameriki* je v nekaterih krajih, posebno v dolini reke Missisipi-a in v severno-zapadnih državah, poslednji čas tako strašna, da je v St. Louisu zbolelo 1500 oseb, od katerih jih je umrlo 150; ljudje so morali vsa dela, tudi javne službe opustiti po dnevi in jih preložiti na noči. V mnogih krajih južnega Missouri-a in Kanzas-a so vsa poljska dela opravljali le pri mesečni svetlobi. Fahrenheitov gorkomer je kazal 101 do 110 stopinj gorkote v senci. Skoro isto taka vročina je bila v Kanadi in južni Virginiji.

* *Vojni stroški Rusije* v vojski s Turčijo so znesli 988 milijonov rubljev. Te stroške sta imela dokazati 2 uradnika Ruskega finančnega ministerstva, ki sta prišla tudi v konferenco Berolinsko zato, da bi dala potrebna razjasnila o tem, koliko odškodovanja more za vojne stroške Rusija zahtevati od Turčije.

Naši dopisi.

Iz Rusije 27. junija. —*η*. — Rezultati Berolinskega kongresa so že davno vsem znani. Čitateljem „Novic“ bo gotovo zanimivo slišati, kako Rusko časopisje sodi o delu „Evropejskih mirotvorcev“.

V Berolinu in v Londonu so hiteli brž drugi dan po podpisu traktata natisniti ves ta „instrument“. 19. julija, ko smo v Rusiji prejeli dotične Berolinske in Londonske časopise, so Moskovske „Vedomosti“ prinesle sledeči kratki članek o dotični temi: „Londonsko in Berolinsko časopisje si ni moglo kaj, da ne bi bilo pospešilo razglasiti tekst traktata, predno so ga vladarji potrdili. Mi smo ga ponatisnili v včerajšnjem listu. Nam se zdi od več, tolmačiti ga. Čemu klati mrtvo telo? Nikdo ne veruje v stanovitnost tega mirú. Naši nasprotniki obhajajo veliko zmago. Angleški ministri se vračajo s kongresa kakor triumfatorji in pijani od svoje zmage so zábili vsako spodobnost. Govor Dizraelijev v parlamentu, katerega smo danes prejeli po telegrafu, se slabo veže z govori Pruskega naslediča princa in kancelarja Nemškega cesarstva, s katerimi sta domov odpustila delegate kongresa. Ona dva oba sta nam velela veseliti se, a Londonski triumfator pojasnuje, česa naj se veselimo. ‚Anglija je — pripoveduje Dizraeli — Rusiji zakričala: stoj! ter je rešila neodvisnost Evrope, zagrabivši v svoje roke Kiper in Turškega sultana na korist drugih držav po bregu sredizemskega morja in posebno Francije. Prečudni cinizem! Mi tedaj naj se radujemo zmage, katero slavijo nad našo očetnjavo naši zlobni vragi? Mi naj se vspokojimo na tem in naj bomo dovoljni s tem, v čemur nam vraždebni interesi vidijo svojo veliko in polno zmago? Smemo povedati resnico? Mi smo preverjeni, da delo še dolgo ni končano in da radost naših nasprotnikov je prezgodna; mi celó mislimo, da iz vseh diplomatov edinemu Beakonsfildu se bo Rusija imela za kaj zahvaliti.“

Tako so Moskovske „Vedomosti“ pisale ravno pred tednom in od tega časa niso prinesle ne enega članka več naravnost na têmo Berolinskega traktata, pač pa vsak dan ostro kritikujejo in neusmiljeno šibajo goljufijo in fanfarade Londonskih farizejev. Da se razglašajo nekatere priprave, postaviti armade Ruske na mirno stanje, zavoljo tega še nikdo ne verjame, da bo res mir. Berolinski traktat vladarji morda bodo potrdili; al zavoljo tega položaj narodov še ni bolji. Ta traktat ne samo ni razmotal vzhodnega prašanja, ampak še bolj zamotal ga je: razmere držav so bolj nejasne, narodi bolj razdraženi, strasti bolj vzburjene, kakor do Berolinskega kongresa. Berolinski traktat, če bo prav potrjen, ne bo imel dolgo veljave, zakaj on je prekanjena goljufija, katera je zdaj morala vsem odpreti oči ne izvzemši pomagavca Andrassya. Grecijo, katero je Anglija grdo ogoljufala, bo težko vspokojiti; Italijo je tudi Angleško farizejstvo razjarilo; Francija se kuja, kakor otrok, ki mu nekaj ni prav; sama Avstrija, ki je bila Angležem na pomoč, je neusmiljeno zapeljana. In če se prav na dve ali tri leta mir ohrani, kakošno korist bo Avstrija imela od Jugoslovanskih žuljev in od železnic v Solún in v Carigrad? Kakor je v prejšnji dôbi Avstrija sebi in tudi slovanstvu na lastno škodo pomagala odpreti Donavo Angleški trgovini, tako zdaj tudi Avstrija na lastno škodo pomaga odpreti železne poti na Balkanskem polotoku Angleški trgovini. Ko bi Avstrija kaj koristi imela od škode, ki jo dela Rusiji, tedaj bi se reklo, da Avstrija dela politiko za svoje interese, al škoditi sosedu na lastno škodo, tako politiko naj razume, kdor more! Ko bi se bile na Balkanskem polotoku ustanovile take politične národne razmere, kakoršne je želela Rusija ustanoviti, to bi bilo na

korist še bolj Avstriji, kakor Rusiji: morje bi bilo odprto Rusiji na Balkanski polotok, Avstriji pa morje, reke in železnice; Avstrija bi imela na Balkanskem polotoku borbo samo z Rusko konkurencijo. Al Magjarska strast in pusti strah pred panslavizmom je Avstrijske diplomate oslepil, da so na lastno škodo delali v roke Angliji; konkurencije z Anglijo Avstrija ne bo mogla prenašati. Pred 15 leti je na niži Donovi skoraj edina Avstrija kupčevala; 1875. leta pa je že $^3/_4$ vsega na nižji Donavi prodanega blaga bilo Angleškega, samo $^1/_4$ pa vseh drugih držav, ki tam kupčujejo, z Avstrijo vred. Kakor je v poslednjih 15 letih na nižji Donavi Angleška trgovina Avstrijsko izpodrinila, tako jo bo zdaj izpodrinila iz vsega Balkanskega polotoka. Od Balkanskih železnic — prihodnost bo to učila — Avstrija ne bo imela druge koristi, kakor to, da se bo za kratek čas vozila v Solun in Carigrad na „špancir" in da Peštanski in Carigraški softe se bodo lahko večkrat dober kup videli. — Pa, kakor sem rekel, tukaj smo vsi prepričani, da Berolinski mir bo kratek in da še le po novi vojski se bo rešilo Slovansko vprašanje bolj temeljito kakor po sv. Štefanskem miru.

Valuta se je po sv. Štefanskem miru popravila; po Berolinskem miru pa se je začela naglo kaziti: zlato se je v enem tednu podražilo za 17 kopejk na polimperial, storubljevi lozi notranjih posojil pa so padli za celih 10 rubljev, namreč od 245 do 235 rubljev. Zbori na dobrovoljno floto se z vspehom nadaljujejo.

Kako malo pravični so Rusiji inostranci, so med drugim tudi Francozi na Pariški svetovni razstavi pokazali. Eksperti komisije za svilne izdelke, ogledavši Rusko svilno tkanino, katero so poslali na razstavo Moskovski fabrikantje Borodin, Nikitin, Gorajev, Timašev, Zolotarev in Ribakov, so našli, da te svilne tkanine z gazovimi uzori so tako popolne in prekrasne, kakor Lijonske, — Moskovski fabrikantje da tedaj niso razstavili svojih Moskovskih izdelkov, ampak Lijonske! Ko je Ruski poročnik na Parižki razstavi g. Natalis to razsodbo ekspertov slišal, je precej poslal v Moskvo komitetu za Parižko razstavo koščike imenovanih tkanin s priporočilom, da naj se komitet v dotičnih fabrikah prepriča, kdo ima prav: ali Ruski fabrikantje, ki trdijo, da so razstavili svoje izdelke, ali pa Francoski eksperti, ki jih obdolžujejo goljufije. Moskovski komitet je na to povabil Francoskega konzula seboj v fabrike imenovanih razstavljavcev; tù, ne pa v zalogah ali prodajalnicah, ampak v samih fabrikah so odrezali kosove ravno dodelane tkanine, zavili in povezali dobro ter zapečatili s pečatom Moskovskega komiteta in s pečatom Francoskega konzula, in tako zapečatene zavitke poslali v Parižko razstavo, kjer je komisija ekspertov pripoznala, da pod pečatom poslane tkanine so prav take, kakoršne imajo Ruski fabrikantje v razstavi. Gosp. Natalis je pisal Moskovskemu komitetu med drugim tako-le: „V Franciji, Angliji in Nemčiji nikakor ne hoté verjeti, da Ruska manufaktura je dosegla tako visoko popolnost in da Ruske fabrike so v stanu proizvoditi tako dobro tkanino, kakor zagranične. Odveč bilo bi razlagati, kako važno je, da ekspertom komisije dokažemo polno resnico. Ako dokažemo, da te svilne tkanine so produkt Moskovskih fabrik, tedaj bodo morali Ruski manufakturni promišljenosti pripoznati na razstavi polno čast brez stesnjave, kakor po pravici zasluži nenavadni napredek naših manufakturnih fabrikantov". — To se je zgodilo in mi smo prav veseli, da so Francoski eksperti taki skeptiki; oni so, dovolj grdo za-se, vendar temeljito in neopovrgljivo dokazali, da Ruske svilne tkanine Moskovskih fabrikantov, če niso boljše od Francoskih, so vendar vsaj ravno tako dobre in izvrstne, kakor najboljše Francoske, namreč take, da jih sami Lijonski eksperti ne razločijo od Lijonskih. Gremo, gremo naprej v vseh zadevah, in sicer gremo še bolj naglo naprej, kakor je zapadnim naprednjakom ljubo. Naj si to zapomnijo protivniki Rusije!

Od Bosniške meje 27. julija. — Vedno bivamo še v Kosovcu, ali, kakor se čuje, le še kaka 2 dni, najbrže bodemo odrinili v pondeljek na mejo Turško. Včeraj prevzel je našo brigado nadvojvoda Ivan Salvator Toskanski, generalmajor. Pri tej priložnosti ponovil je ves polk prisego. Jako resen dogodjaj; bili smo vsi iznenadeni, ko je polkovnik s slovansko besedo velil „k prisegi"; on sam bral je prisego in vse ljudstvo ponavljalo je besede njegove. Sliši se tù, da je v Ljubljani mnogo laží razširjenih, na priliko, da so se naši vojaci s Turki že spoprijeli, in da je bilo mnogo ranjenih; da je bil nek vojak zarad nepokorščine vstreljen itd. Vojaka je tu toliko zbranega, da je vsaka koča prenapolnjena, in vsled tega je velika dragina. Letina bode prav dobra, sadje, posebno češplje, so tako polne, da že komaj svojo težo prenašajo, tudi polje je jako lepo, al druzega se ne vidi, kakor koruza, zelje, sem ter tje krompir ali fižol; ajde še nisem videl nikjer, ravno tako tudi repe in korenja ne. Pšenico in oves so že pospravili, reži pa tudi nisem videl. Pridelali so mnogo, al veliko se žita zgubí, predno ga spravijo. Na polji ženica žito požanje, al ne tako nizko kakor pri nas, ampak poldrugi čevelj od tal, pusti potem klasovje ležati tako dolgo, da ga pridejo možki v snope vezat; tako se pa mnogo klasovja pozgubi. Žito ostane potem na njivi tako dolgo, da se osuši. Suho žito nasadijo na prostih tleh in konji ga potem omlatijo; da se to godí bolje površno, se razume samo ob sebi. Čistijo žito tako, da mečejo omlateno tvarino kvišku; dobro žito dalje pada, pleve in slabo žito pa blizo ostane. Vidi se tu veliko konjske in goveje živine, perutnine in prešičev. Mnogo svetá pa leží neobdelanega.

V Gorici 4. avgusta. — Razen mestnih ljudskih šol so vse druge leto končale. Letnik ste izdali po navadi gimnazij in viša realka; žensko izobraževališče pa ne, in to tudi po navadi. Od tega poslednjega učilišča smo le po strani kaj izvedeli; tako na pr., da je bila zrelostna preskušnja prve 3 dni t. m., da se ji je podvrglo 7 vzrejank in da so 3 izmed njih preskušnjo opravile odlično. Dalje sem slišal praviti, da je bilo v štirih italijanskih tečajih kakih 87 učenk (v dveh prvih po 20, v 3. 40, v 4. 7), v treh slovenskih pa 41 učenk (v 1. tečaji 16, v 2. 12, v 3. 13). Prav za prav pa niso tečaji čisto italijanski in slovenski, ampak le dekleta. — Gimnazij je štel letos konec 2. semestra 282 učencev + 51 (slov. učencev) v pripravljavnici. Po narodnosti jih je bilo 123 Italijanov in 127 Slovencev; pravih in pseudo-Nemcev 32. — Realka je imela 254 učencev; Italijanov 186, Slovencev 35, Nemcev 33. — Mikavni so letos sestavki v obeh srednješolskih letopisih. Prvi spis v gimnazijskem programu nosi naslov: „Notizie varie intorno il dialetto friulano", spisal gosp. prof. Fr. Simzig; drugi pa: „Začetek svetovni oblasti akvilejskih patriarhov in pokneženje goriških grofov"; spisal g. Š. Rutar. — Pretresla nas je v petek zvečer smrtna vest: „Gospod kanonik Budal je umrl"! (Umrl je za mrtudom po 7. uri zvečer.) Dopoldne je bil še pri preskušnji v mestni ljudski šoli; po kosilu se je ulegel in —! Bil je rajnki v Gorici in naši škofiji visokospoštovana oseba. Rojen 1807. v Št. Andreži (pri Gorici), mašnik od l. 1831; zaporedoma kaplan v Šempasu, katehet c. k. normalke v Gorici, ravnatelj zavoda za gluhoneme, dekan v Kanalu, kanonik in ravnatelj centralnega bogoslovskega semenišča, prvostolnega kapiteljna dekan, prej nadzornik ljudskih šol, zdaj nadzornik za veronauk, vitez Franc-Jožefovega reda itd.

Bil je duhovnik zgledno pobožen, mož najblažjega srcá, ves vnet za šolstvo in za krščansko odgojo mladine; neprenehoma delaven. Predsedovati preskušnjam bilo je njegovo največe veselje; odtrgala ga je smrt prav od šolsko-preskušne mize: umrl je v svojem poklicu še le 71 let star! Danes ob 6. uri zvečer bo — kakor je mož zaslužil — velikansk pogreb; škoda, da se dež uliva. — Sinoči so zaprli kakih 7 oseb, na katere letí sum, da so obesili italijansko zastavo na zvonik tukajšnje vélike cerkve.

Iz Celovca 4. avg. — Kakor drugod je tudi tukaj deželni odbor razglasil poziv, ki rodoljube cele dežele kliče na pomoč sirotam, ki so brez zaslužka in kruha domá ostale po odhodu svojih očetov v Bosno. Revščine je res zdaj sila veliko, in prvikrat se čutijo nadlege one vojne postave, ki je tudi hči nesrečnega dualizma. — Za boj volitev poslancev v deželni zbor, ki bodo prihodnji mesec, pripravljajo se že vse stranke. Državopravna stranka je tudi že se obrnila do volilcev velikega posestva in kmečkih občin s pozivom, ki s kratko pa tehtno besedo razklada svoj program, ki je edini, v katerega more priseči vsak, kdor ne želí propada Avstriji. Državopravna stranka hoče deželno in državno ustavo na kristijanski podlagi, zato pravico katoliški cerkvi, ki v Avstriji šteje 27 milijonov pripoznancev, pa tudi pravico vsem drugim veram, — edinost Avstrijske monarhije pod geslom Habsburške dinastije na podlagi pragmatične sankcije cesarja Karola VI. in oktoberske diplome cesarja Franc Jožefa I. od leta 1860, zato veljavo samostojnosti in zgodovinskega prava posameznih dežel Avstrijskih do tiste meje, v kateri se ne ruši skupnost državna, — ravnopravnost vseh narodov, da v Avstriji drug zraven druzega mirno vkup živijo in ne drug nad drugim gospoduje. Imena mož, ki jih državopravna stranka volilcem nasvetuje, bode centralni odbor pozneje razglasil. — Bog daj, da bi se našim volilcem očí odprle, da v Avstriji ne pridemo na bolje, ako si ne izvolimo tacih mož, ki imajo v vsem in povsod pravico zapisano na svoji zastavi!

Iz doljnega Zemona na Notranjskem 4. avg. — S žalostnim srcem vzamem v roko zopet pero, da Vam naznanim nadloge, ki tudi nas Notranjce tarejo po vremenskih nevihtah že mnogo tednov. Včeraj smo imeli strašen dež, kateri je toliko povodinj napravil, da nihče tolike ne pomni. Reka je izstopila iz brega in vse snopje žita pobrala tako, da smo davi gledali več metrov visoko po vrbah in jelšah obešeno snopje. Od samega snopja in sená se je v več krajih reka zajezila, da je vse polje stalo pod vodo. Kjer je blizo reke polje, je vse popolno vničeno; na tisoče je kvara samo na senu, snopju, žitu, turšici, zelju, otavi itd. Nas Zemonce je pa domači potok grozno poškodoval; razdjal je cesto, in pod vasjó njive z zeljem, nekatere je voda skoro popolno odnesla in poruvala peso, zelje in fižol; kamor človek pogleda, povsod je razdjanje na polji. Le našemu sadnemu drevju do zdaj Bog prizanaša; jabelka in češplje so nenavadno lepe in obilo polne. Kakor sem „Novicam“ že enkrat sporočil o naši travi, da je majhna, tako je tudi senó drobno a dobro. Kedar je senó drobno, ga je vselej manj; tako se tudi v bližnji Čičariji pritožujejo, da ga je manj od lani. Letos menim, da se bo precej draže prodalo kot lansko in predlansko, katero so pobrali v Trstun a morje tako, da je ostalo le letošnje. -- O čbelah molčim; one so doma ostale, se niso hotele seliti, kakor sem unikrat omenil. — Dopisov v naših „Novicah“ od čestitega dopisnika iz Rusije zmiraj prav željno pričakujemo in prav radi čitamo, kajti iz njih izvemo mnogo važnih reči; toraj Bog poživi še mnogaja leta marljivega poročevalca, ki ne zábi nas Slovencev! — Moj prijatelj iz Kalabrije mi je zopet pisal; ako bi Vam utegnilo kaj služiti ovo pismo, Vam ga tu zopet priložim. *) Njegov brat piše, da že $3\frac{1}{2}$ meseca ni nič dežja tam, a mrzličnih da ni toliko kot lani; lani jih je bilo 500 samo ondi, kjer oni stanujejo.

Iz Novomesta 3. avgusta. A. D. — Ako primerjamo stanje kmetijstva na Kranjskem sè stanjem mnozih druzih deželá, priznati moramo, da mu je napredek sila potreben in to veljá zlasti o naši sicer lepi, a zeló zanemarjeni dolenski deželi. Zatoraj mora biti naša poglavitna skrb ta, da lepe zglede posnemamo, drug druzega podpiramo in podučujemo v sadjereji, trtoreji, živinoreji, poljedelstvu itd. Kar tiče se sadjereje, koliko bi lahko dobička donašala nam Dolencem, a žalibog, da so vrti z lepimi in zdravimi drevesi celó redki. Toraj ni čuda, da naš kmetovalec veči del leta strada. Tudi bučelarstvo in svileoreja umno gojeni, vrgli bi nam lepe denarce. Res je, da svileoreja se zadnja leta ni tako obnašala kakor prejšnja leta in da so kmetovalci zeló veselje do nje zgubili, al greh bi bil, ko bi jo popolno zanemarili. Da sviloreja v našem kraji se ravno tako, kakor v južnih deželah, dobro obnese, priča temu so svilorejci, kateri so dobili to leto lep denar za kokone, ki so jih prodali deloma za seme, deloma za svilo. Tako, na pr., gosp. Povše iz Podboršta pri Mirni peči, ki je dobil letos okoli 400 gold. za kokone. Tako tudi gosp. župnik Tomec iz Suhorja in gosp. Mah v Slateneku pri Novomestu. Da pa svilorejne gosenice svilorejcu ne poginejo, kakor se sèm ter tjè sliši, in da veliki trud in stroški ne bodo v resnici zastonj, paziti se mora, da kupi se dobro seme zdravih metuljev, katerih gosenice bile so skrbno preiskovane, in da se potem gosenicam poklada zdravo in ne mokro murbino listje. Prav zdravo seme dobi se pa pri zgoraj imenovanem gosp. Povšetu.

Iz Ljubljane. (*Odbor družbe kmetijske*) je v nedeljo imel sejo, v kateri se je med drugim sklenilo to-le: Ker je sl. ministerstvo kmetijstva odobrilo predloge subvencijskega odbora, se razpišejo premije (v znesku 500 gold.) za umno obdelovanje senožet in za zasadbo gozdnega drevja (tudi v znesku 500 gold.); v podporo novih sirarskih združeb hoče sl. ministerstvo dati 600 gold., za nakup plemenskih bikov pa je že dalo 1800 gold. — Prošnja krajnega šolskega sveta v Žalni za denarno podporo čebelarstva se ni mogla vslišati zato, ker družba kmetijska letos ni dobila nobene subvencije, pač pa čebelarska družba; — vslišala pa se je prošnja gosp. Japelna, učitelja v Šenčurji poleg Kranja, ki je po svoji šolski mladini letos dal 90.950 škodljivih metuljev nabrati, ter se mu je dalo 15 gld., da jih obrne za darila pridni mladini. — Za Radoljško kmetijsko podružnico se je izvolil nov odbor, kateremu je predsednik gosp. Fr. Legat, posestnik v Lescah, za odbornike pa g. Fr. Hudovernik (predsednika namestnik), gosp. Jan. Wucherer, gosp. Val. Sturm in gosp. Anton Wester. Poročilo je centralni odbor radosten na znanje vzel, isto tako tudi poročilo podružnice Vipavske, ki se je pomnožila z mnogimi udi, da napravi, kakor lani, tako tudi letos 8. dne septembra javno tombolo z dobitki koristnega kmetijskega orodja in pa razstavo grozdja in vina. — Želji glavnega odbora za obdelovanje Ljubljanskega mahú, naj bi mu družba kmetijska odstopila za pisarnična opravila eno svojih sob, in še dvema drugima željama hoče centralni odbor rad vstreči po dogovoru ž njim. — Konečno je stavil dr. Bleiweis predlog: naj se družba kmetijska obrne na sl. ministerstvo kmetijstva, da blagovoli delati na to, da se

*) Drugi pot marsikaj posnamemo. Hvala! Vred.

onim posestnikom manjših kmetij na Kranjskem, ki so morali v vojaško službo stopiti in dom svoj brez gospodarja zapustiti, za čas njihove vojaške službe oprostijo gruntnega davka. Ta predlog, ki ga je poročevalec podprl s temeljitimi razlogi, kazavši na to, da če država in dežela skrbite za rodovine svojih uradnikov, bi le pravično bilo, da bi država nekoliko tudi skrbela za rodovine kmetijskih posestnikov, ki se v vojaški službi žrtvujejo državi, pa njej največ dohodkov po davkih dajejo, je bil soglasno sprejet z dostavkom gosp. predsednika barona Wurzbacha, da bi se vse tiste od svojih gospodarjev zapuščene kmetije začasno oprostile davka, katere z dokladami vred manj kot 100 gold. davka na leto plačujejo.

— (*Odbor za obdelovanje ljubljanskega mahú*) je imel v soboto 3. t. m. svojo prvo sejo. Navzočih je bilo 15 udov. Po živahni obravnavi se je sklenilo, da je požiganje mahú letos po primeri prešnjih let in dosedanjih postav dovoljeno; vendar pa bo močvirski odbor deželnemu zboru predložil prošnjo, da naj §. 31 močvirske postave od 23. avguste 1877. o tem smislu prenaredi, da se v prihodnje ne bode požigalo samo od 15. avgusta do konca decembra, ampak tudi čez zimo in pomlad do 15. maja vsakega leta. Potem se je volil ožji odbor, ki bode imel pripravljati gradivo za prihodnje seje. V ta odbor so bili izvoljeni gg.: Janez Borštnik iz Dola, Andrej Knez, župan iz Viča, Franc Kotnik, posestnik iz Vrhnike, dr. Josip Kozler iz Ljubljane, Martin Perucci iz Lipe, dr. Josip Poklukar in Franc Potočnik iz Ljubljane.

— Od tistih 300 gold., ki jih je svetli cesarjevič Rudolf daroval po odhodu naših vojakov zapuščenim rodovinam in jih c. kr. deželnemu predsedniku na razpolaganje dal, je on po nasvetu okrajnih glavarjev in Ljubljanskega županstva 15 rodovinam, ki so v najhujši revščini, razdelil po 20 gold. — Deželni odbor z razdelitvijo nabranega denarja čaka na poročila županov in fajmoštrov ter bo potem začel razdelitev.

— Veselica, ki jo je družba dosluženih vojakov napravila v nedeljo na Kozlerjevem vrtu, je v podporo zapuščenim rodovinam naklonila lep donesek kakih 500 gold. — Denar, ki so ga tukajšnja národna društva nabrala po svoji zabavi v isti blagi namen, se bode izročil deželnemu odboru h koncu tega meseca, ko bode kegljanje končano, katero je osnovalo dramatično društvo v čitalnični restavraciji z jako ličnimi in dragocenimi dobitki.

— Zdaj je tudi že drugi sekundarij naše bolnišnice gosp. dr. Krsnik nagloma poklican v vojaško službo.

— Slavni naš Koseski biva s svojo rodovino zopet letos, kakor lani, v jako mu priljubljenem Podbrezji nad Kranjem. Poletna soparica Tržaška tudi častitljivega našega starčeka, ki 12. dne prihodnjega meseca stopi v 80. leto, napotuje v jeseni vsako leto v svojo domovino, da se okrepča po hladnem čistem zraku. Mili Bog ga nam živi še mnogo let! — Včeraj pa je za čas počitnic prišel z rodovino svojo v Kranj velecenjeni naš rojak gosp. Bradaška, ravnatelj kr. gimnazije Zagrebške. Dobro došel!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Uradni časnik „Wien. Zeitg.“ je naznanila, da je presv. cesar podpisal Berolinsko pogodbo. Podpisali so jo tudi že vsi drugi vladarji, pa tudi sultan Turški.

S Prage. — Svetli cesarjevič Rudolf, ki je prišel v glavno mesto Češko 1. dne t. m., kjer ostane dalje časa, je bil sijajno in živim veseljem sprejet. Vsa srca je ganila ljudomilost cesarjeviča, ki je tudi Českega jezika popolno zmožen. Po letu 1871. je to drugi pohod njegov v prestolico Českih kraljev; naj bi bil zarija bolje prihodnosti, katere je po vse vreden narod Češki! Naj bi za zmirom omolknilo kvakanje tistih osodnih žab, ki se zovejo „ustavoverci“, pa le tako ustavo hočejo, po kateri en narod gospoduje vsem drugim, ki zaničujejo pragmatično sankcijo in oktoberako diplomo, in zmirom in zmirom tišijo v to, da bi Čehi prišli v državni zbor ter s tem pokazali, da so se uklonili volji ustavaški. Lojalni Čehi bodo prišli, gotovo prišli v državni zbor, a le takrat, ko mu bode vlada z novim in trdnim programom na čelu. Svetli cesarjevič bode se zdaj sam prepričal, da je laž vse, kar časniki a la „N. fr. Presse“ trobijo svetu.

Hrvaško. — Volitve poslancev za deželni zbor nadvladujejo zdaj vsa druga politična vprašanja. Tudi tukajšnje volitve ne bodo gladko tekle, kajti dosedanja narodna večina Hrvaškega zbora zadela bo na veliko opozicijo, brez katere volitve nikjer niso, al nadejati se smemo, da možje, katerih domoljubje je po mnogoletnih skušnjah potrjeno, ne bodo propali zato, ker jim ni bilo mogoče vsega doseči, česar so gotovo tudi sami želeli.

Ogersko. — Strašanske so volilne borbe tukaj! In kaj celó se je zgodilo? Ministerstva predsednik Tisza propal je v Debrecinu, svojem rojstnem kraji, od katerega je dobil imé „tigra Debrečinskega“. Propad Tisze v Debrečinu je tem bolj pomenljiv zato, ker je bil dosihmal vsaki pot od leta 1860. tukaj izvoljen in je objavil, da noče nikjer drugej voljen biti. Vzrok propada njegovega je vsakako njegova vnanja politika — obsedel je na tleh med dvema stoloma. On z Andrassyem vred je največi protektor Turkov, aranžêr magjarskega softizma, — zdaj pa se Turčiji na ljubo ni ustavljal, kakor so Magjari hoteli, zasedi Bosne po Avstrijsko-ogerski armadi in tako je Bosna grob njegov. Agitaciji Magjarski na pomoč je prišel tudi Košut, ki je v očigled volitev poslal Magjarom dve pismi, ki hudo obsojujete politiko Andrassy-Tiszino. To je plača nepoštenemu značaju!

Iz Nemčije. — Da stranka, katera nosi na zastavi svoji napis: „Prekucija svetá“, na Nemškem čedalje močnejša prihaja, pokazale so ravnokar nove volitve poslancev v državní zbor Nemški. „Die Weltgeschichte steht von einer neuen Phase; dagegen hilft kein Leugnen und kein Vogel-Stransspolitik spielen“ — piše pod naslovom „Die rothe Liga in Deutschland“ časnik „Pol. Frag.“. Bismark je razpustil državni zbor, ki mu ni bil po godu; dobil bode zdaj novega, ki mu bode še manj všeč. **800.000 odločnih socijalistov** je prišlo volit, in če tudi niso zmagali s svojimi kandidati, je zmagala druga stranka s svojimi, ki pod drugo krinko ista načela gojí in se „napredna stranka“ zove. In kako je še le v Berolinu? Od 164.000 glasov so konservativni možje (maršal Moltke, minister Falk in dvorni pridigar Stöker) dobili okoli 20.000 glasov, socijalisti 56.336, napredna stranka, ki je zmagala, in ima le to ime, v bistvu pa je socijalistična, pa je dobila okoli 87.000 glasov. — Lepi časi se bližajo človeštvu, ako „rudeča“ pošast, rojena na Francoskem, sega tako čvrsto naprej, katere edina vera je ta, da pravi: „kdor kaj ima, je to le drugim vkradel!“

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.